

«БЕКТЕМИН»

Ош мамлекеттик университетинин
ректору, физика-математика
илимдеринин доктору, профессор
К.Г.Кожобеков

12 2024-жыл

Ош мамлекеттик университетинин тарых жана юридика институтунун Кыргызстан тарыхы, археология жана этнология кафедрасынын 2024-жылдын 6-декабрында өткөрүлгөн кенейтилген жыйынынын №4 протоколунун

КӨЧҮРМӨСҮ

Катышкандар:– Шаанов Т.М. - т.и.к., доцент (07.00.02), отурумдун төрагасы, каф.башчы; Арстанов С.А. - т.и.к., доцент (07.00.02); Асанканов А.А. - т.и.д., профессор (07.00.07) -онлайн; Жоошбекова А.Р т.и.д., профессор (07.00.07); Жапаров А.З. - т.и.д., профессор (07.00.07) -онлайн; Султанова М.Ш.- т.и.к., доцент (07.00.02); Сатыбалдиева Ч.Т. - т.и.к., доцент (07.00.07); Осмонова С.К. – т.и.к., доцент (07.00.07); Чыныкеева Г.Э. - т.и.к., доцент (07.00.07); Алишер кызы С. – т.и.к., доцент (07.00.06); Жумашова Г.С. - т.и.к., доцент (07.00.02); Ташалиева М.М. - т.и.к., доцент (07.00.07); Турсунбекова С.М. - п.и.к., доцент (13.00.01); Айтбаев Т. - улук окутуучу; Тагайбекова А.А. – улук окутуучу; Атаканова Г.А. – т.и.к. окутуучу; Салиева Э.А. – окутуучу; Жапарова А.К., - окутуучу; Тайчиков К. – окутуучу (ЖАМУ); Эрмекбай уулу У. - окутуучу; Эсенали кызы А. – катчы.

Күн тартибинде:

Сапиева Нурия Эрмекбаевна “Азыркы мезгилдеги кыргыздардын ислам динине чейинки ишенүүлөрүнүн жашап келиши (Фергана өрөөнүнүн түштүгүнүн мисалында)” деген темадагы 07.00.07 –этнография, этнология жана антропология адистиги боюнча тарых илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясынын кол жазмасын талкуулоо.

Отурумдун төрагасы, “Кыргызстан тарыхы жана археология, этнология” кафедрасынын башчысы, Т.М. Шаанов: Саламатсыздарбы урматтуу кесиптештер Сапиева Нурия Эрмекбаевна “Азыркы мезгилдеги кыргыздардын ислам динине чейинки ишенүүлөрүнүн жашап келиши. (Фергана өрөөнүнүн түштүгүнүн мисалында) деген темадагы адистигинин шифри 07.00.07 – этнография, этнология жана антропология боюнча тарых илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясы

биздин кафедрага келип түштү, жетекчиси тарых илимдеринин доктору, профессор А.А. Асанканов. Диссертациянын кол жазмасы менен баарыңыздар тааныштыңыздар. Демек биздин кафедрадан таалкуудан өткөрүүгө толук мүмкүнчүлүк бар. Талкуунун алдынан регламентти да бекитип алсак. Диссертантка 10 минута ал эми жарыш сөзгө 5 минута берсек кандай дейсиздер? Каршы, калыс жок. Рахмат. Анда бүгүн талкууга коюлуп жаткан теманын негизги мазмуну менен тааныштыруу үчүн сөздү диссертантка берээрден мурда жыйынга катышып жаткан диссертанттын илимий жетекчиси тарых илимдеринин доктору, профессор А. Асанкановго берсек. Анда сөз сизде агай.

Сүйлөдү: Асанканов А.А.: т.и.д., профессор: Саламатсыздарбы урматтуу коллегалар. Кандидаттык илимий даражага талапкер болгон диссертациялык иштин талкуусу болгон бул жакшы көрүнүш. Урматтуу коллегалар ар бириңиздер жылуу ой-пикириңиздерди айтып, колдоп берсениздер биз кубанычта болобуз. Илимде объективдүү жана субъективдүү талаш бар ошон үчүн илимдеги талашка терикпеш керек. Кандай гана сунушуңуздар болсо баарын туура кабыл алабыз. Туруктуу оюбуздан кайтпайбыз жана бүткөн ишибизди сиздерге сунуш кылабыз. Рахмат!

Угулду: жыйындын төрагасы, т.и.к., доцент Шаанов Т.М.: Рахмат агай. Отурумду улантсак сөз диссертантта.

Сүйлөдү: диссертант Сапиева Н.Э. Саламатсыздарбы бүгүнкү отурумдун катышуучулары. Менин диссертациямдын темасы “Азыркы мезгилдеги кыргыздардын ислам динине чейинки ишенүүлөрүнүн жашап келиши. (Фергана өрөөнүнүн түштүгүнүн мисалында)”. Менин илимий ишим 6 баптан, 16 параграфтан турат. Менин изилдөөдөгү максатым азыркы мезгилдеги Фергана өрөөнүнүн түштүк-батышындагы кыргыздардын ислам динине чейинки ишенүүлөрүнүн жашап келишинин өзгөчөлүктөрүн изилдөө. Фергана өрөөнүнүн түштүк-батышындагы кыргыздардагы ислам динине чейинки ишенимдер, анимизм, фетишизм, тотемизм, шаманизмдин азыркы күнгө чейин сакталышы менен алар ислам дини менен синкреттешип жашап келет. Фетиштик ишенимдеги тоо-таштар, ыйык суу, дарактар, тумарлар, Жер-Сууга аталып өткөрүлгөн кудайлар алардын ар түрдүүлүгү, Умай энеге багышталган аялдар гана өтөрүүчү жөрөлгөлөр жана аялдар гана бара турган мазарлардын болуп ага барып зыярат жасашат. Тотемдик ишенимдеги ар бир жаныбардын пиринин болушу, кайберендин каргышы, мал чарбасындагы малга колдонулган буюмдардын ыйыкталышы жана Зенги бабага аталып өткөрүлгөн чакан кудайылар өткөрүлөт. Анимизм ишенимдеги сөөк коюу салтындагы исламга чейинки түрдүү ырым-жырымдар эл арасында жасалат. Ошондой эле сөөк көмүүдөгү “кепинин жеп койду”, “кары көтөрүү”, “жер албай койду” ырымдары дагы деле аткарылынып келинет жана кожолор менен эшендер көмүлгөн мазарлардын көптүгү жана ага барып зыярат жасашат. Бакшылык ишениминдеги бакшылар менен жин кубар молдолордун ишмердүүлүгүндөгү окшоштуктардын жана өзгөчөлүктөрдүн болушу менен эл арасындагы түрдүү кызматтарды көрсөтүп келишет. Эмчи-домчулар баланы, төрөбөгөн аялдарды эмдеп, жүрөк көтөрүп, кирнелешет.

Изилдөөнүн объектиси: Фергана өрөөнүнүн түштүк-батышындагы кыргыздардын азыркы учурдагы исламга чейинки ишенимдерин изилдөө.

Изилдөөнүн предмети. Азыркы мезгилдеги Фергана өрөөнүнүн түштүк-батышындагы элдин ислам динине чейинки ишенүүлөрү анимизм жана сөөк көмүү салты, фетишизм, тотемизмдин калдыктары жана бакшычылыктын жашап келисүү каралат.

Изилдөөнүн максаты: Азыркы мезгилдеги Фергана өрөөнүнүн түштүк-батышындагы кыргыздардын ислам динине чейинки ишенүүлөрүнүн жашап келишинин өзгөчөлүктөрүн изилдөө.

Жогорудагы коюлган максаты ишке ашыруу үчүн төмөндөгүдөй **милдеттер коюлду:**

- эл арасындагы фетиштик ишенимдердин жашап келишин, кыргыздардын отко болгон ишенимин изилдөө жана Жер-Суу культу жана ага арналган жөрөлгөлөрдү, кожо жана эшендердин мазарларынын коомдогу ордун аныктоо;
- Умай энеге болгон ишенимдердин сакталышы жана аялдар гана бара турган мазарларды жана алар өткөрө турган чакан кудайыларды изилдөө;
- тотемге болгон ишенимдердин калдыктарын аныктоо;
- ата-бабалар культунун сакталышын ачып көрсөтүү;
- бакшылык жана жин кубар молдолор өзгөчөлүгүн жана окшоштуктарын изилдөө;

Изилдөөнүн методологиялык негизин себеп-натыйжа байланышын изилдөө, алардын ырааттуу өнүгүшү жана өз ара байланышын камтыган историзм принциби (тарыхый детерминизм) түздү. Илимий ишти изилдөө учурунда теориялык жана эмпирикалык ыкмалар колдонулду.

Автордун жеке салымы:

Бул илимий иште автор Фергана өрөөнүнүн түштүк-батышындагы аймактарында болуп, исламга чейинки ишенимдерди өз ичине камтыган фетиштик, тотемдик, анимистик жана бакшылык ишенимдердеги түрдүү ыйык сыйынуучу жайлардагы ыйык деп эсептелинген дарак, таш, суу, топурактын колдонулушун, ыйык эсептелинген жаныбарлардын дене мүчөлөрүнүн иштетилишин, сөөк коюудагы түрдүү ырым-жырымдардын өткөрүлүшүн, Умай энеге болгон ишенимдердин өзгөчөлүктөрүн, аялдар гана өткөрө турган жөрөлгөлөрдүн жана бакшылыктагы түрдүү шамандык жана ислам динине тиешелүү салттардын өзгөчөлүктөрүнүн жүрүшүн кеңири талдай алды. Фергана өрөөнүнүн түштүк-батышындагы аймактарынан этнографиялык талаа экспедицияларынын мезгилинде топтогон, этнографиялык талаа материалдарынын негизинде, исламга чейинки ишенимдерге тиешелүү көрүнүштөрүнүн өзгөчөлүктөрүнө изилдөө жүргүзүлдү.

Мындан сырткары изилдөөнүн жүрүшүндө кошуна жашаган түрк тилдүү элдердин жана тажик элдеринин исламга чейинки ишенимдери менен салыштырыуу аракети болду.

Изилдөөчү тарабынан бир катар төмөнкү жаңы этнографиялык материалдар илим чөйрөсүнө алгачкы жолу киргизилди:

- Фергана өрөөнүнүн түштүк-батышындагы кыргыздардын түпкү мааниси бир болгон Жер-Сууга арналган өткөрүлгөн Дарвишана, Жыт чыгаруу, Жан кудайы жана андагы “келмеден өтүү” ишенимдери, ошону менен бирге кудайыларынын өткөрүлүшүнүн өзгөчөлүктөрү изилденди;
- Фергана өрөөнүнүн түштүк-батышындагы кыргыздардын жеке өзүнө тиешелүү болуп жалаң аялдар гана чогулуп Мүшкүл кишот, Бүчейшенби, Умай аш, Ууз аш,

Перзент суроо жөрөлгөлөрү ж.б.у.с. ислам динине чейинки ишенимдердин өзгөчөлүктөрү каралды;

- Анимистик ишенимдеги кожо жана эшендердин сөөктөрү жаткан мазарлардын ыйыктыгы б.а. зыярат жасалуучу жайлардын өзгөчөлүктөрү такталып изилденди.
- Сөөк көмүү салтындагы “кайрадан көмүү”, “кепинин жеп койду”, “кары көтөрүү”, “жер албай койду” ырымдары жана “жалгыз сөөк” коюлган мазарлар, аныкталып изилденди.
- Бакшычылык менен жин кубар молдолордун ишмердүүлүгүнүн калыптанышынын негизги мезгилдик алкактары;

Исламга чейинки ишенимдер элдин күнүмдүк жашоосундагы түрдүү ырым-жырымдар жана архаикалык ишенимдер менен жуурулушкан диний жөрөлгөлөр, зыярат жасалуучу жайлар, Ата-бабалар культу, айрым жаныбарлардын ыйыкталышы, бакшычылык жана анын трансформаланышы, өнүгүшү тарыхый изилденди. Фергана өрөнүнүн түштүк-батышындагы кыргыздардын исламга чейинки ишенимдеринин сакталышын иликтөөгө арналат жана изилдөөбүздө этнографиялык талаа материалдарына таянабыз деп эскерте кетмекчибиз.

Угулду: жыйындын төрагасы, т.и.к., доцент Шаанов Т.М. Рахмат! Эми процедура боюнча урматтуу коллегалар суроолор болсо берсениздер андан соң талкууга өтөлү.

Сүйлөдү: т.и.к., доцент Алишер кызы С.: Кайсы критерийдин негизинде изилдөөнүн географиялык рамкалары үч район менен чектелди? Караханид доорунда Тенир-Тоо кыргыздары ислам динин кабыл алган, деп жазгансыз, Караханид доорунда кайсы кыргыз уруулары Тенир-Тоодо жашаган?

Сүйлөдү: диссертант Сапиева Н.Э.: Үч район Кыргызстандын түштүк районун толугу менен чагылдырып берет деген ойдо жана менин темам боюнча Баялинованын эмгеги бар. Бирок ал эмгекте Кыргызстандын түштүк-батышы толук изилденген эмес, ошол критерийдин негизинде да изилдедим.

Сүйлөдү: т.и.к., доцент Султанова М.Ш.: Исламга чейинки Кыргыздардын ишеними боюнча альбомду түзүп бере турган видеолорду түздүнүзбү? От менен ойногон бакшылык боюнча да токтоло кетсеңиз.

Сүйлөдү: диссертант Сапиева Н.Э.: Видеолор бар, фото альбомдор түзүлгөн. От менен ойногон бакшылыкты мен жолуктурбадым; бирок бакшычылыкта отту иштетүүнү кездештирдим.

Сүйлөдү: т.и.к., доцент Шаанов Т.М.: Тиркемеде көптөгөн сүрөттөрдү өзүңүз барып изилдедиңизби же интернет булактарынан алдыңызбы?

Сүйлөдү: диссертант Сапиева Н.Э.: Өзүм барып күбө болдум.

Сүйлөдү: окутуучу Салиева Э.А.: Ислам динине чейинки ишенимдерден кыргыз элинде кошок айтуу салты канчалык денгээлде сакталган?

Сүйлөдү: диссертант Сапиева Н.Э.: Кошок айтуу салтынын сакталышы 40 пайызды түзөт.

Угулду: жыйындын төрагасы, т.и.к., доцент Шаанов Т.М.: Башка суроолор жок болсо талкууга өтөлү.

Сүйлөдү: т.и.д., профессор Жоошбекова А.Р.: Саламатсыздарбы урматтуу кесиптештер. Баарыңыздар менен аман-эсен көрүшкөнүмө кубанычтамын. Диссертациялык кенештин мүчөсү катары иш менен таанышып, өз оюнарды билдирип кеткиле деп айтылды. Тема менен мен таанышып чыктым. Сапиева Нурия Эрмекбаевнанын “Азыркы мезгилдеги кыргыздардын ислам динине чейинки ишенүүлөрүнүн жашап келиши (Фергана өрөөнүнүн түштүгүнүн мисалында)” деген темасы талкууланып жатат. Теманын аталышынын актуалдуулугу шексиз. Изилденген тема руханий чөйрөнү изилдөө, материалдык маданиятты изилдөөгө караганда оор болуп эсептелинет жана бул нерсени баса көрсөтүп айта алам. 3 глава 5 параграфта азыркы учурда зыярат кылуучу жайлардын коомдогу орду жана 5 параграфтын 1 бөлүмүнө көптөгөн жерлеринде кайталоо бар. Ушул жерлердеги кайталоолорду эске алуу менен мазмунуна жараша тексттерде өзгөрүүлөр болот деп ишенемин. Киришүү 13 бет жазылган, бул көптүк кылат, анткени акыркы талап боюнча 8 бет жетиштүү болот. Материалдар көп, киришүүдө хронологиялык алкактар жана теориялык бөлүктөр камтылып калган, аларды тиешелүү жерлерге алып кошуу керек. Коргоого коюлуучу жоболорду кайрадан карап чыгуу керек. Иштин максатына менин сунушум кошумчалоо керек: 41-бетте исламга чейинки ишенимдердин өзгөрүү баскычтарын, өзгөчөлүктөрүн, ага карата эл арасындагы көз караштарды изилдөө, социалдык-экономикалык чарбалык, маданий жашоодогу алардын ролун, тарыхый процесстеги өзгөрүүсүн талдоо да максатка кирүүсү керек. Милдеттерде азыркы мезгилде Фергана өрөөнүнүн түштүк-батышындагы элдин күндөлүк турмушунда исламга чейинки ишенимдердеги өзгөрүүлөрдү жана ага сырткы таасирлерди тарыхый көз караш менен кароо жана аныктоону кошуу керек. Жобо бардык милдеттерди, корутундуларды жана жыйынтыктарды бириктиргенде чыккан жыйынтык болуусу керек, ошондуктан менин сунушум: жоболорго: Исламга чейинки ишенимдерди элдин салттуу маданиятынын ажырагыс бөлүгү катары кароого болот. Элдин руханий калыптануусунда терең тамыр жайган ишенимдер бүгүнкү күндө да, биздин жашоо турмушубузда жана аң-сезимибизде өзүнүн белгилүү таасирин тийгизип жатат. Автордун жеке салымында ой толук жыйынтыкталбай калган. Изилдөөнүн объектиси исламга чейинки ишенимдер (кыргыздардын руханий салты) ырым-жырым, эмдөөчүлүк, дуба, зикир, бата ж.б. Предметине бир аз теңдөө түзөөлөрдү киргизсе болмок. Текстте автор өзүнүн талаа дептерлеринин келтирсе. Менин оюмча теориялык методдор биринчи, эмпирикалык методдор берилсе жакшы болмок.

Методологияда колдонулган ыкма, процедура эрежелердин системасы, ошондуктан методологияда негизги ыкма көрсөтүлгөн, бирок кээ бир жерлерде киргизилбей калган. Объект менен предмет менин оюмча алмашып калгандай

сыяктуу. Себеби калктын ислам динине чейинки ишенимдер кыргыздардын руханий салты ырым-жырымдары, эмдөөчүлүк кудайы, зикир, дуба ж.б. баары объекте каралышы керек. Мисалы этнолингвистикалык методду киргизсеңиз жакшы болот. Анткени түшүндүрмөлөрү болот. Объекте 52 беттеги тандалган стационардык айылдар кандай критерийлердин негизинде тандалды? Айыл тургундарынын уруулук, этникалык курамын, уруктун курамын көрсөтсүн. 54 бетте тажик, казак, каракалпак, өзбек, тува, саян-алтай элдеринин исламга чейинки ишенимдери боюнча кайсы эмгектер жана окмуштуулар каралды? 55 бетте канча айыл жана канча маалыматчы экендиги так көрсөтүлсүн. Параграфтардын аягында жыйынтыктар каралсын жана толукталынсын. 3 параграфтын 4-баптын аталышы Умай энеге арналган деп өзгөртүлсө жакшы болмок. Теманы исламга чейинки ишенимдердин жашап келиши эмес, менин сунушум сакталышы деп өзгөртсө болчудай. Ата-бабалар культунын ыйык жерде сакталышы менен ислам менен синкреттешкен. Сөөк коюдагы аза күтүүнүн мөөнөтүнүн кыскарганын кошуу керек. Диссертациялык кеңеште дагы каралат. Жогорудагы сунуштарды эске алып сунуштасак болот. Мен ачык коргоого сунуштайм жана илимий ийгиликтерди каалайм.

Сүйлөдү: диссертант Сапиева Н.Э.: Рахмат. Предметин жана объектилерин карап чыгам. Сунушуңузду эске аламын жана ырачычылыгымды билдирем.

Сөзгө чыкты: т.и.к., доцент Сатылбадиева Ч.Т.: Диссертация диссертабилдүү жана темасы актуалдуу. Илимий жаңычылдыгын өзгөчөлүгүн көрсөтүү керек. Методдордо усулдардан баштоо керек. Изилдөө предмети жана объектиси, методдору, булактарды бир сыйра дагы карап чыгууну сунуштайм. Изилдөөнүн милдеттин тактоону сунуштайм. Чынында диссертаанттын жеке салымы чоң. Илимий иштин хронологиялык алкагын тактоо керек. Мүшкүл кишат сөзү тажик тилинен алынган туура жана азабын алуу деп чечмеленет. Фетиштик ишенимдердин арасында өздүк маалыматтар кеңири берилген, аларга ссылка берүүнү сунуштайм. Илимий иште жаңылыктар өтө көп. Информаторлор менен сүрөттөрдү кошо киргизүү зарыл. Илимий иш абдан жакшы. Сизге ийгилик каалаймын жана ачык коргоого сунуштайм.

Сүйлөдү: диссертант Сапиева Н.Э.: Рахмат. Сунуштарыңызды эске аламын.

Сөзгө чыкты: т.и.д., профессор: Жапаров А.З.: Диссертацияны окуп чыктым. Диссертация абдан актуалдуу, теманы изилдөөгө жалпылап алганда жакшы деңгээлде жазылгандыгын дароо белгилеп кетким келет. Диссертацияда жандуулук жетишпегендей сезилет. Динамикалуулука караганда, статикалууулук басымдуулук кылат. Элдин кайсы катмарынын жашоосунда исламга чейинки ишенимдердин орду маанилүү. Именимдерге байланыштуу жеке адамдардын, топтордун ортосундагы пикир келишпестиктер, чыр-чатактар, кепке сөзгө келүүлөр жагына да токтоло кетсең утуш болот деп ойлойм. Исламга чейинки ишенимдердин туруктуулугун сактап келе жаткан себептерин жакшы

көрүнгөндөй кылып баяндап берсең. Иштин хронологиясы ХХІ кылым болгондуктан тарыхнаамада, мурдагы доорлордогу жалпылап кыскача токтолуп, поссоветтик кылдардагы жарияланган эмгектерди талдоого мындан да, кеңири токтолсоң, жаман болбойт эле. Г. Айтбаеванын, С. Н. Абашиндин, Огудиндин эмгектерин камтып, маалымат берсең жакшы болмок. Ата-бабалар культуууралуу жергиликтүү материалдардын базасында жакшылап ачып берсең. Атайын түзүлгөн анкета тууралуу сөз болгон экен. Аны тиркемеге кошуп койсоң. Апробацияда конференциялардын аталыштарын, датасын, өткөн жерлерди көрсөтүү зарыл. Айрым бөлүктөрдө абдан кызыктуу маалыматтар, тыянактар негизги мазмунда кыска түрүндө жыйынтыктарында кезигет. Сага ийгилик каалайм жана ачык коргоого сунуштайм.

Сүйлөдү: диссертант Сапиева Н.Э.: Рахмат агай сунушуңузду эске аламын.

Сүйлөдү: т.и.к., доцент Султанова М.Ш.: Диссертациялык иштин темасы актуалдуу десек жаңылышпайбыз. Талаа материалдары кенен. Стилистикалык каталар кездешет. Негизинен иш жакшы жазылган. Ишиңизге ийгилик каалоо менен бирге ачык коргоого сунуштайм.

Сүйлөдү: диссертант Сапиева Н.Э.: Сунушуңузду эске аламын. Рахмат!

Сөзгө чыкты: т.и.к., доцент Алишер кызы С.: Илимий иш жакшы изилдеген. Бирок иште биз жасадык, изилдедик деген сөздөр аябай көп жана жактама мүчө колдонбой жазса болмок. Теманы окуп бышыруу керек грамматикалык жана стилистикалык каталар кездешет. Ишиндин көлөмү чоң, иш жакшы изилдегени билинип турат. Ийгилик каалаймын жана ачык коргоого сунуштаймын.

Сөзгө чыкты: т.и.к., доцент Арстанов С.А.: Теманын актуалдуулугу шексиз. Структуралык түзүлүшү жагынан бүгүнкү күндөгү тарых илиминин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертацияга коюлуучу талаптарга жооп берет. Адабияттар көп берилген аларды иреттеш керек. Корутунду бар. Илимий жыйынтык илимий көз караш чыгарылган. Информаторлордун адресин, улутун, районун, жашын кошуу керек. Кээ бир адабияттар сноскада бар, адабияттардын тизмесине кирбей калган. Ар бир бөлүктө жыйынтык чыгарган. Материалдар көп, иш бышып жетилген. Илимий ишиңизге ийгилик. Ачык коргоого болот деген пикирдемин.

Сөзгө чыкты: т.и.к., доцент Ташалиева М.М.: Тема актуалдуу. Исламга чейинки ишенимдерди Кыргызстандын башка аймактары менен да салыштырылса жакшы болмок. Ошондой эле Мүшкүл кишат жөрөлгөсү өзбек элинде кандай өткөрүлөт, аны да кошсоң деп сунуштайм. Бирок сындардын керектүүсүн гана алып колдон. Жалпысынан айтканда иш даяр. Ийгилик каалайм жана ачык коргоого сунуштайм.

Сөзгө чыкты: Жолдошева Г. т.и.к. доцент – Тема актуалдуулугу шексиз. Структуралык түзүлүшү жагынан бүгүнкү күндөгү тарых илиминин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертацияга коюлуучу

талаптарга жооп берет. Адабияттар көп жазууда иреттеш керек. Корутунду бар. Илимий жыйынтык илимий көз караш чыгарылган. Информаторлордун адрессин, улуттун, районун жашын кошуу керек. Кээ бир адабияттар сноскада бар, адабияттардын тизмесине кирбей калган. Ар бир бөлүктө жыйынтык чыгарган. Материалдар көп, Иш бышып жетилген. Илимий ишиңизге ийгилик. Ачык коргоого болот деген пикирдемин.

Сөзгө чыкты: Рысбаева А. т.и.к. : Тема актуалдуу. Максат, милдеттерди жана корголуучу жоболорду карап чыгууну сунуштайм. Өсүмдүктөрдү жана ооруларды латын тилинде киргизүүнү сунуштайм. Киришүүдөгү коюлган: эмне себептен ислам динин терең жана ар тараптуу элге сиңип кирүүсүнө карабастан, исламга чейинки ишенимдердин калдыктары жашап келет? Сурамжылоону толукталса жана зыярат жасалуучу мазарлардын картасын түзүүнү сунуштайм. Глоссарини толукташ керек. Жалпысынан диссертация жакшы деңгээлде жазылган жана коргоого сунушталат.

Сүйлөдү: диссертант Сапиева Н.Э.: Рахмат сурооңузга. Себеби исламга чейинки ишенимдер кыргыздардын салт-санаасынын, үрп-адаттырын жана ырым-жырымдарынын көпчүлүк бөлүгүндө кездешет, алар менен жазылбаган мыйзам катары муундарды тарбиялап келишкен. Андыктан ислам дини канчалык элге сиңбесин салт-санаалар, үрп-адаттар жана ырым-жырымдар кыргыздарды башка элден айрымалоочу туюнтмалар болгондуктан, исламга чейинки ишенимдер заманга жараша өзгөрүп, ийкемдешип жашай берет. Сунуштарыңыздарды эске аламын. Рахмат!

Сөзгө чыкты: улук окутуучу Айтбаев Т.А.: Сапиева Нуриянын 5 жыл куратору болгонмун, сабакты бешке окуган. Негизинен тема актуалдуу. Талаа материалдары кенен. Менин сунушум информаторлордун уруусун, жашын, жерин кошо жазуу керек. Куранга көп токтолгон. Иш сонун ийгилик каалаймын. Ачык коргоого сунуштайын.

Угулду: Жыйындын төрагасы, т.и.к., доцент Шаанов Т.М.: Урматтуу талкуунун катышуучулары, диссертация менен таанышып чыккан бардык окумуштуулар өз пикирлерин билдиришти. Талкуу учурунда айтылган көпчүлүк пикирлер диссертациянын кол жазмасын коргоого сунуштоо боюнча болду. Ошондуктан “Азыркы мезгилдеги кыргыздардын ислам динине чейинки ишенүүлөрүнүн жашап келиши (Фергана өрөөнүнүн түштүгүнүн мисалында) деген темадагы 07.00.07 – этнография, этнология жана антропология адистиги боюнча тарых илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын алуу үчүн жазылган диссертациясынын кол жазмасын коргоого сунуштоону колго саламын. Добуш берүүнүн жыйынтыгы: «макул» - бир добуштан, «каршы» - жок, «калыс» - жок. Ош Мамлекеттик Университетинин “Кыргызстан тарыхы жана археология, этнология” кафедрасынын 2024-жылдын 6-декабрында өткөрүлгөн (протокол №4) отурумунда Сапиева Нурия Эрмекбаеванын “Азыркы мезгилдеги кыргыздардын

ислам динине чейинки ишенүүлөрүнүн жашап келиши. (Фергана өрөөнүнүн түштүгүнүн мисалында)” аталышындагы кандидаттык диссертациясынын кол жазмасын, аткарылган диссертациялык иши боюнча билдирүүнү угуп жана талкуулап

ТОКТОМ кабыл алат:

1. Сапиева Нурия Эрмекбаеванын “Азыркы мезгилдеги кыргыздардын ислам динине чейинки ишенүүлөрүнүн жашап келиши (Фергана өрөөнүнүн түштүгүнүн мисалында)” деген темадагы 07.00.07 – этнография, этнология жана антропология адистиги боюнча тарых илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн, жазылган диссертациясынын кол жазмасы Кыргыз Республикасынын Президентине караштуу ЖАКнын талаптарына жооп берет.

2. “Азыркы мезгилдеги кыргыздардын ислам динине чейинки ишенүүлөрүнүн жашап келиши. (Фергана өрөөнүнүн түштүгүнүн мисалында)” деген темадагы 07.00.07 – этнография, этнология жана антропология адистиги боюнча кандидаттык сынактын экинчи бөлүгүнүн кошумча программасы бекитилсин (программа тиркелет).

3. Сапиева Нурия Эрмекбаевна “Азыркы мезгилдеги кыргыздардын ислам динине чейинки ишенүүлөрүнүн жашап келиши. (Фергана өрөөнүнүн түштүгүнүн мисалында)” деген темадагы 07.00.07 - этнография, этнология жана антропология адистиги боюнча тарых илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн талаптанып жазылган диссертациясы Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Б. Джамгерчинов атындагы тарых, археология жана этнология институту менен Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетине караштуу тарых илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын коргоо боюнча Д. 07.23.674 диссертациялык кенешинин жыйынында ачык коргоого сунушталат.

Жыйындын төрагасы,

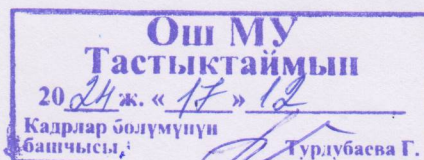
Т.И.К., доцент

Катчы:

Шаанов Т. М.

Эсенали кызы А.

Сапиева Нурия Эрмекбаевнанын

Азыркы мезгилдеги кыргыздардын ислам динине чейинки ишенүүлөрүнүн жашап келиши.
(Фергана өрөөнүнүн түштүгүнүн мисалында) аттуу талкуусуна катышкан окутуучулардын
тизмеси.

№	Аты-жөнү	Кызматы	Эскертүү
1	Ираимов Т.М.	кадр. башчы доц.	
2	Артамонов С.А.	доцент	
3	Моминова А.Р.	проф.	
4	Суретанова М.Ш.	доц. Т.И.К.	
5	Эрмекбаев уулу З	окут	
6	Балабаева А.А.	ул. окут	
7	Сыныкеева Ф.З.	доцент	
8	Султанова З.А.	окутуучу	
9	Алиев Козол С	доцент-д.р.	
10	Атканова Ф.Н.	күтүүчү Т.И.К.	
11	Мамарова С.К.	окутуучу	
12	Жумашева Г.С.	Т.И.К., доцент	
13	Сайтбаева Г.К.	Т.И.К., доцент	
14	Жапарбаева М.	КУМУ совкадр	
15	Нурдинбекова С.М.	Ваш МУ КЭНЭЭЭ	
16	Жайышев К	НАМУ окут.	
17	Айтбаев Ш.А.	улук окутуучу	
18	Друндай уулу Жунтубаев	лаборант	
19	Бегман кызы Акмата	кампил	
20			
21			
22			
23			
24			
25			